

หนี้สาธารณะไทย: ปัญหาหรือโอกาสสำหรับอนาคต?



Source: The Economic Times

"การลงทุนที่ชาญฉลาด คือ การสร้างเพื่อวันพรุ่งนี้"

เรื่องเงินน้าว: ทำความเข้าใจหนี้สาธารณะ

เคยสงสัยไหมว่าประเทศต่างๆ จัดการค่าใช้จ่ายของพวกเขาอย่างไร? อาจเช่นเดียวกับคุณที่ใช้บัตรเครดิตเมื่อมีเงินสดไม่เพียงพอ เช่นเดียวกัน รัฐบาลก็ยืมเงินเมื่อรายได้จากภาษีไม่เพียงพอ สิ่งนี้เรียกว่า **หนี้สาธารณะ**

รัฐบาลยืมเงินโดยการออกพันธบัตร ซึ่งเปรียบเสมือน IOU หรือสัญญาการกู้ยืม ซึ่งอาจขายให้กับธนาคารต่างประเทศ หรือแม้แต่นักลงทุนทั่วไป การกู้ยืมจึงไม่ใช่สิ่งเลวร้ายเสมอไป เพราะช่วยให้รัฐบาลสามารถลงทุนในโครงการต่างๆ สนับสนุนประชาชนในช่วงวิกฤต และกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงซบเซา

หากนึกถึงการกู้เงินเพื่อซื้อบ้าน ถ้าการกู้เงินนั้นสามารถสร้างสิ่งที่มีคุณค่าและทำให้ชีวิตคุณดีขึ้น การกู้ยืมก็ไม่ใช่ปัญหา ประเทศต่างๆ ก็เช่นเดียวกัน ดังนั้น **หนี้สาธารณะอาจเป็นเครื่องมือสำหรับความก้าวหน้า トラバได้ที่ถูกใช้อย่างชาญฉลาด**

แต่การกู้ยืมที่มากเกินไปก็เหมือนการใช้บัตรเครดิตจนเต็มวงเงิน ซึ่งอาจนำไปสู่ความตึงเครียดทางการเงินได้ หากการชำระหนี้ใช้เงินงบประมาณมากเกินไป ก็จะมีเงิน

น้อยลงสำหรับสิ่งที่จำเป็น เช่น ด้านสุขภาพ การศึกษา หรือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งปัจจุบันไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายนี้ จากการกู้ยืมเพื่อกระตุ้นการเติบโต แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องควบคุมระดับหนี้ให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม

หนี้สาธารณะ: ไทยเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับประเทศอื่น?

ประเทศใหญ่และร่ำรวย เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และอีกหลายประเทศในยุโรป เปรียบเสมือนคนที่มีบัตรเครดิตแพลทินัม—นั่นคือสามารถกู้ยืมเงินได้มากกว่าคนทั่วไป โดยญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่มีหนี้มากที่สุดในโลก มีปริมาณหนี้มากกว่ารายได้ทั้งหมดของประเทศถึงสองเท่าครึ่ง! นั่นคือ ญี่ปุ่นมีหนี้ \$260 ในขณะที่รายได้อยู่ที่ \$100 ส่วนสหรัฐอเมริกามีหนี้ประมาณหนึ่งเท่าของรายได้ทั้งปี

สำหรับไทย เปรียบเหมือนคนที่มีบัตรเครดิตธรรมดา โดยมีหนี้ประมาณ 60% ของรายได้ทั้งปีของประเทศ เปรียบเทียบง่ายๆ คือ ไทยมีหนี้ \$60 ในขณะที่รายได้

ที่ \$100 นั้นถือว่าเป็นระดับที่ค่อนข้างน่ากังวลเมื่อเทียบกับประเทศร่ำรวย

แล้วทำไมต้องกังวล? ปัญหาที่แท้จริงไม่ได้อยู่ที่ปริมาณหนี้ แต่อยู่ที่ว่าใช้หนี้ไปกับอะไร การกู้ยืมที่มีประสิทธิภาพต้องสร้างมูลค่าในระยะยาว ขณะที่การใช้จ่ายอย่างไม่มีประสิทธิภาพเสี่ยงต่อการเกิดความตึงเครียดทางการคลังโดยปราศจากผลตอบแทนที่มีมูลค่า

การใช้จ่ายของรัฐบาล: การลงทุนที่ขาดทุนหรือการแก้ปัญหาระยะสั้น?

หากเริ่มต้นจากการพิจารณาว่า การใช้จ่ายของรัฐบาลไทยเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายของประเทศอื่น ๆ เป็นอย่างไร เราจะเห็นถึงความแตกต่างที่สะท้อนความสำคัญในการวางแผนการเงินสำหรับอนาคต

บริการสุขภาพและการให้ความสำคัญกับประชาชนเป็นอันดับแรก (Healthcare and People First)

- สหรัฐอเมริกา จัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่ไปกับประชาชน โดย 22% ใช้ไปกับระบบประกันสังคม และ 28% ใช้ไปกับบริการด้านสุขภาพ
- สิงคโปร์ จัดสรรงบ 17% ในด้านสุขภาพ และ 13% ในด้านการศึกษา เพราะเข้าใจว่าประชาชนที่สุขภาพดี และมีการศึกษาจะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้
- แต่ไทยจัดสรรงบประมาณเพียง 10% ในด้านสุขภาพ? ซึ่งน้อยกว่าประเทศอื่น ๆ อย่างชัดเจน

การสร้างเพื่อนาคต

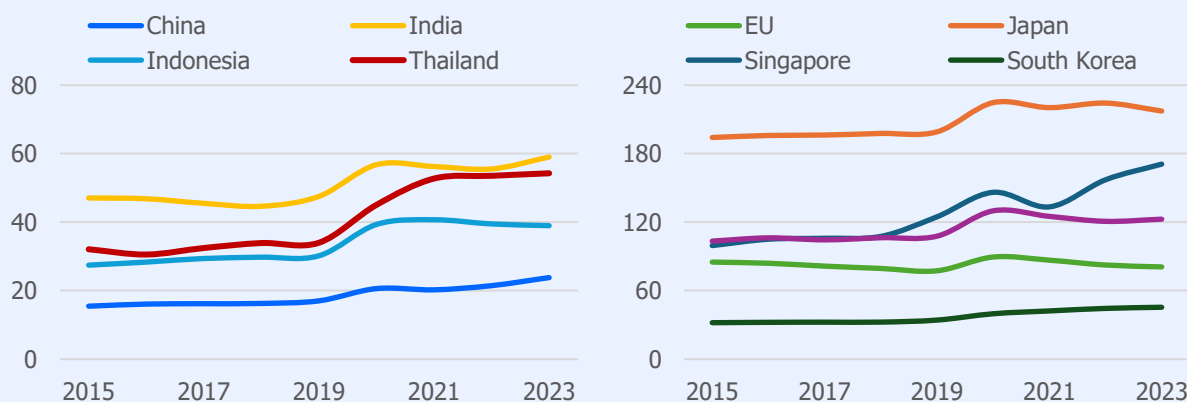
- สิงคโปร์ ลงทุนเพื่ออนาคตอย่างมาก โดยจัดสรรงบประมาณ 12% สำหรับระบบขนส่ง และ 8% สำหรับการพัฒนาเมือง
- จีน จัดสรรงบประมาณเกือบ 30% ในด้านการศึกษา และโครงการเพื่อสังคม เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว
- ไทย จัดสรรงบประมาณส่วนมากไปกับการกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น (23%) และการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐบาล (21%)

มุมมองภาพรวม: คิกระยะสั้น vs. ผลกำไรระยะยาว

- ประเทศรายได้สูง: มุ่งเน้นไปที่สวัสดิการ การศึกษา และบริการสุขภาพ (เช่น ประเทศในแถบสแกนดิเนเวีย ใช้งบประมาณมากกว่า 50% ของ GDP ในการใช้จ่ายภาครัฐ)
- เศรษฐกิจเกิดใหม่: ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา และการลดความยากจน (เช่น อินเดียและอินโดนีเซีย)
- ประเทศรายได้ต่ำ: มีขีดความสามารถทางการเงินจำกัด มุ่งเน้นการให้บริการขั้นพื้นฐาน

ประเทศที่บริหารจัดการหนี้อย่างมีประสิทธิภาพเห็นว่าการใช้จ่ายในสุขภาพ การศึกษา และโครงสร้างพื้นฐานไม่ได้

Chart 1: Government Debt: % of Nominal GDP



Source: Source: CEIC.

เป็นเพียงค่าใช้จ่าย แต่เป็นการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนในรูปแบบของการเติบโตทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน นั่นคือ

1. การลงทุนในประชาชน ทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา และการฝึกอบรมทักษะ
2. สร้างโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งระบบขนส่งที่ทันสมัย เมืองอัจฉริยะ และพลังงานสะอาด
3. มุ่งเน้นนวัตกรรม—สนับสนุนการวิจัยและเทคโนโลยีใหม่เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน

การลงทุนเหล่านี้อาจใช้เวลาในการให้ผลตอบแทน แต่ช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจ สร้างงาน และยกระดับคุณภาพชีวิต

ในทางตรงกันข้าม ไทยกลับเน้นไปที่การแก้ปัญหาในระยะสั้น เช่น การแจกเงินสด มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ และรายจ่ายประจำ เช่น เงินเดือนข้าราชการ แม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะช่วยบรรเทาปัญหาในระยะสั้น แต่ไม่ได้สร้างรากฐานสำหรับการเติบโตที่ยั่งยืน

ด้วยหนี้ที่เพิ่มขึ้นเป็น 63.28% ของ GDP จึงเกิดคำถามว่า ไทยควรทบทวนลำดับความสำคัญในการใช้จ่ายงบประมาณ และเดินตามตัวอย่างของประเทศเพื่อนบ้านหรือไม่?

สัญญาณเตือน: จุดเปลี่ยนสำคัญของไทย

ไทยอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ คล้ายกับการจัดการการเงินส่วนบุคคล การเลือกที่จะลงทุนในธุรกิจหรือใช้จ่ายในสิ่งฟุ่มเฟือย ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดอนาคตเศรษฐกิจของประเทศ

ความท้าทายสำคัญที่ไทยกำลังเผชิญ:

- การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ชะลอตัว ซึ่งจำกัดการสร้างรายได้
- หนี้สาธารณะที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสร้างแรงกดดันทางการเงินต่องบประมาณภาครัฐ
- ต้นทุนดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้น กินสัดส่วนพื้นที่งบประมาณมากขึ้น
- จำนวนประชากรวัยทำงานที่ลดลง เมื่อเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น กำลังสร้างแรงกดดันต่อระบบบำนาญและบริการด้านสุขภาพ

สัญญาณอันตรายจากรูปแบบการใช้จ่ายปัจจุบันของไทย

- มาตรการกระตุ้นระยะสั้น เช่น การแจกเงินสด ครองสัดส่วนงบประมาณเป็นหลัก

- การจ่ายดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้น กำลังกินพื้นที่การใช้จ่ายภาครัฐมากขึ้น
- รายจ่ายประจำ เช่น การบริหารงานภาครัฐ กำลังจำกัดพื้นที่สำหรับการลงทุน
- การจัดสรรงบประมาณที่จำกัดสำหรับปัจจัยที่ช่วยขับเคลื่อนการเติบโต เช่น การศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน และเทคโนโลยี
- ประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น ซึ่งต้องการงบประมาณจำนวนมากในอนาคตสำหรับการบริการสุขภาพและเงินบำนาญ

หากไม่มีการดำเนินการอย่างเด็ดขาดเพื่อปรับเปลี่ยนลำดับความสำคัญไปสู่การลงทุนระยะยาว ไทยเสี่ยงที่จะติดอยู่ในวงจรของการเติบโตที่ชะลอตัว หนี้ที่เพิ่มขึ้น และแรงกดดันทางการคลังที่มากขึ้นเรื่อย ๆ

ทางออกที่ใช้เพื่ออนาคตที่แข็งแกร่ง

เพื่อให้ไทยยังคงมีสุขภาพทางการเงินที่ดี จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการใช้จ่ายไปสู่การลงทุนที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การลดการใช้จ่ายเพียงอย่างเดียวไม่พอ แต่ต้องเน้นการใช้จ่ายในด้านที่สามารถสร้างอนาคตทางเศรษฐกิจให้แข็งแกร่งขึ้น นี่คือแนวทางแก้ไขที่สำคัญ:

1. กู้ยืมอย่างชาญฉลาด และใช้อย่างรอบคอบ

เงินกู้จะต้องถูกใช้สำหรับการลงทุนระยะยาวที่สร้างมูลค่า และสนับสนุนการเติบโตที่ยั่งยืน:

- โครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัยเพื่อดึงดูดธุรกิจ พัฒนาการเชื่อมโยง และเพิ่มความรวดเร็วในการค้า
- การศึกษาและการฝึกอบรมทักษะ เพื่อเตรียมความพร้อมให้แรงงานสำหรับงานที่มีรายได้สูงขึ้นในเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง
- การวิจัยและเทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
- ระบบบริการสุขภาพ ที่ช่วยให้ประชาชนสุขภาพดี ผลิตภาพสูง และลดต้นทุนในระยะยาว

2. ปรับปรุงระบบภาษี

การเพิ่มรายได้ให้รัฐบาลโดยไม่สร้างภาระที่ไม่เป็นธรรมให้กับประชาชนทั่วไป ได้แก่:

- ระบบ VAT แบบขั้นบันได: สินค้าจำเป็น เช่น อาหาร และยา ยังคงเก็บภาษีที่ 7% ขณะที่สินค้าฟุ่มเฟือย อาจมีอัตราภาษี 10% หรือสูงกว่า
- ภาษีเศรษฐกิจดิจิทัล: ตรวจสอบให้แน่ใจว่าบริษัท เทคโนโลยีขนาดใหญ่ รวมถึงแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ การโฆษณาออนไลน์ และบริการสตรีมมิ่ง จ่ายภาษีในระดับที่เหมาะสม
- ภาษีทรัพย์สิน สำหรับบ้านราคาสูง เพื่อสร้างระบบที่เป็นธรรมมากขึ้น
- ภาษีสีเขียว เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมสะอาดและสนับสนุนโครงการด้านสิ่งแวดล้อม

3. ขยายฐานภาษี

การขยายฐานภาษีสามารถสร้างระบบที่เป็นธรรมและครอบคลุมมากขึ้น:

- เพิ่มค่าธรรมเนียมการท่องเที่ยว สำหรับกิจกรรม ฟุ่มเฟือยและพื้นที่ที่จำเป็นต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- ปรับปรุงการจัดเก็บภาษีที่มีอยู่ เช่น ค่าธรรมเนียม โรงแรมและค่าธรรมเนียมสนามบิน
- ลดการยกเว้นทางภาษี เว้นแต่จะสอดคล้องกับลำดับความสำคัญของประเทศ เช่น เศรษฐกิจสีเขียวหรือ R&D
- ทำให้เศรษฐกิจนอกระบบมาอยู่ในระบบ รวมถึงคนทำงานอิสระและธุรกิจขนาดเล็กพร้อมกับการนำภาษีเงินได้แบบติดลบ (negative income tax) มาใช้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมสำหรับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย

4. เสริมสร้างการบังคับใช้ภาษี

การจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มรายได้โดยไม่ต้องเพิ่มอัตราภาษี:

- ใช้เครื่องมือดิจิทัล เพื่อติดตามธุรกรรมและลดการหลีกเลี่ยงภาษี
- ใช้ระบบอัตโนมัติ สำหรับการยื่นและตรวจสอบภาษี เพื่อเพิ่มความแม่นยำ

ด้วยการกู้ยืมอย่างชาญฉลาด การปฏิรูประบบภาษี และการขยายฐานภาษี ประเทศไทยสามารถสร้างอนาคตทางการเงินที่มั่นคงได้ โดยไม่สร้างภาระเกินควรให้กับ

ประชาชน แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้รัฐบาลสามารถลงทุนในด้านที่สนับสนุนการเติบโตระยะยาว เช่น โครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา และสุขภาพ พร้อมกับสร้างเศรษฐกิจที่เป็นธรรมและยั่งยืนมากขึ้น

หนี้สาธารณะของไทย: ตอนนี้เอาอยู่ แต่ต้องฉลาดกว่าเดิม

แม้ว่าหนี้สาธารณะของไทยยังไม่ถึงขั้นวิกฤติ แต่กลับสร้างความกังวล ซึ่งปัญหาไม่ได้อยู่ที่ปริมาณหนี้ที่ไทยมี แต่อยู่ที่วิธีการใช้เงิน ประเทศต่างๆ อย่างสิงคโปร์และจีน แสดงให้เห็นว่า การกู้ยืมเพื่อสนับสนุนในด้านบริการสุขภาพ การศึกษา และโครงสร้างพื้นฐาน ไม่ใช่เพียงค่าใช้จ่าย แต่เป็นการลงทุนเพื่ออนาคต

สำหรับประเทศไทย สิ่งที่ต้องชัดเจนคือ:

- หยุดพึ่งพาแนวทางแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้น และการแจกเงินสด
- เริ่มให้ความสำคัญกับการเติบโตระยะยาว โดยการลงทุนในประชาชน โครงสร้างพื้นฐาน และนวัตกรรม

ทางเลือกเป็นของเรา

หนี้สาธารณะไม่ใช่สิ่งเลวร้าย แต่เป็นเครื่องมือที่ทรงพลัง หากใช้ด้วยความรอบคอบและชาญฉลาด สิ่งนี้สามารถสร้างประเทศไทยที่แข็งแกร่งและมั่นคงมากขึ้นสำหรับคนรุ่นต่อไป แต่หากบริหารจัดการแบบผิดๆ อาจเสี่ยงที่จะเป็นตัวฉุดรั้งเศรษฐกิจไปอีกหลายปี

การกู้ยืมอย่างชาญฉลาดและการใช้จ่ายที่รอบคอบมากขึ้น จะช่วยให้ไทยสามารถเปลี่ยนความท้าทายในวันนี้ให้กลายเป็นโอกาสในวันพรุ่งนี้ได้ ทางเลือกนั้นง่ายมาก คือ จะแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายต่อไป หรือจะลงทุนเพื่ออนาคตที่แข็งแกร่งและสดใสกว่าเดิม ถึงเวลาแล้วที่จะต้องลงมือทำ

"ใช้เงินอย่างชาญฉลาด สร้างวันพรุ่งนี้ที่ดีกว่า"

Anotai Buddhari

Anotai.Buddhari@bangkokbank.com

Archawee Eiamsoonthonchai

Archawee.Eiamsoonthonchai@bangkokbank.com

Strategic Outlook and
Transformation Management
Office of the President